

Gebruik archeologie als de bodem voor erfgoed in uw verkiezingsprogramma!

Archeologie

- levert een waardevolle bijdrage aan het oplossen van vraagstukken van vandaag en morgen.
 - zorgt voor kennis over de geschiedenis van het landschap en de mensen die er leefden.
- Hierdoor krijgen plekken betekenis en identiteit. De verhalen van de archeologie verbindt mensen en brengt ze samen.

Graag gaan we -op basis van de onderstaande vijf punten- met u in gesprek over wat archeologie kan betekenen in de komende regeerperiode en wat hiervoor nodig is.¹

1. Archeologie & Klimaat

Archeologen onderzoeken de langetermijnwisselwerking tussen landschap, leefomgeving en menselijk handelen. Zo dragen ze bij aan het debat over de klimaatcrisis. Dat is een tweesnijdend zwaard: sommige maatregelen vormen immers een bedreiging voor het bodemarchief, zoals veranderingen in de grondwaterstand.

- Denk bij klimaatmaatregelen ook aan gevolgen voor het bodemarchief.
- Maak bij het ontwerp van grootschalige ingrepen gebruik van de landschapskennis van archeologen.

2. Archeologie & Leefomgeving

Met de Omgevingswet (2022) moet de wisselwerking tussen overheid, samenleving en leefomgeving dynamischer worden. Het is belangrijk te beseffen dat onze leefomgeving gelaagd is: naast de bovengrondse is er een onzichtbare, ondergrondse, component.

In wetgeving is de zorg voor het bodemarchief een vanzelfsprekend onderdeel van de ruimtelijke kwaliteit. Maar in de praktijk is er veel speelruimte. Het toezicht ligt immers bij de gedecentraliseerde overheid, die haar eigen keuzes maakt. Het onderbelichten van archeologie is een gemiste kans, voor zowel de wetenschap als de leefomgeving. Archeologie -en haar verhalen- verbindt de boven- en ondergrond, legt een verbinding tussen omgeving en economie en geeft een grotere lading aan natuur. Dit resulteert in een aangename leefomgeving.

Waar belangen strijdig lijken, ontstaat behoefte aan een landelijke overheid die richting geeft.

- Blijf investeren in bovenregionale kenniswinst (nationale archeologische onderzoeksagenda).
- Faciliteer decentrale overheden in de uitvoering van AMZ-taken. Het project "Archeologie voor Gemeenten" maakt hiermee een start waarop voortgeborduurd kan worden.
- Er bestaan problemen bij lagere overheden om bovenregionale kennis te waarborgen. Help bij het vinden van ruime en evenwicht bij het bepalen van integrale afwegingen. Een gedegen archeologisch instrumentarium dient de basis te vormen. Hiermee is een start gemaakt in het deels door het ministerie van OCW gesubsidieerde project "*Handleiding opstellen gemeentelijke archeologische inventarisatiekaarten, een normstellend kader*". Echter dit betreft slechts de eerste stap van de AMZ-cyclus.

3. Archeologie & Digitalisering

Archeologisch werk wordt steeds meer gekenmerkt door grote, complexe datasets. De verschillende overheden en bedrijven werken echter met uiteenlopende standaarden. Voor duurzaam bewaren en kansen

¹ Deze punten sluiten aan bij de verkiezingsagenda die door het Erfgoedplatform van Kunsten '92 is opgesteld 'Geef erfgoed een plek in uw verkiezingsprogramma'.

voor hergebruik is compatibiliteit nodig. Dat bevordert het delen van informatie en het vertellen van een completer verhaal.

Digitalisering gaat niet alleen om wetenschappelijke data. Met het digitaal toegankelijk maken van data is er een nieuwe voedingsbodem beschikbaar om de archeologische verhalen inzichtelijk te maken en te delen met het publiek.. Een vertaalslag moet ervoor zorgen dat onderzoeksdata zichtbaar en beleefbaar worden voor alle belangstellenden.

- Blijf investeren in een standaardisatie van de archeologische dataopslag.
- Stimuleer het kundig gebruik van digitale middelen voor publieksbereik.

4. Archeologie & Ondernemerschap

Nederland kent een grotendeels geprivatiseerd systeem voor de uitvoering van archeologische monumentenzorg. Conform de Erfgoedwet dienen bedrijven die archeologisch bodemonderzoek uitvoeren hiervoor gecertificeerd te zijn. De tarieven voor werk in de archeologie blijven echter sterk achter bij vergelijkbare gecertificeerde beroepsgroepen, zoals 'bodem' en 'bouw'.

Conform het Verdrag van Malta geldt voor archeologisch onderzoek het principe: 'de verstoorder betaalt'. In de praktijk zijn die verstoorders vaak projectontwikkelaars die een vergunning nodig hebben in het kader van de Wet Ruimtelijke Ordening (en straks de Omgevingswet). Lokale overheden bepalen de voorwaarden voor deze vergunning, waar archeologisch onderzoek deel van kan uitmaken. De afnemer van het product is dus niet de opdrachtgever maar de (lokale) overheid, de opdrachtgever heeft enkel behoefte aan de vergunning.

Innovatie wordt hierdoor tegengewerkt, het vertellen van het verhaal bemoeilijkt en bedrijven concurreren niet op kwaliteit maar enkel op prijs. Resultaat: de archeologen worden onderbetaald en de kwaliteit van het archeologisch onderzoek staat onder druk. Onderzoek dat slechts eenmalig uitgevoerd kan worden, omdat het zijn eigen bron vernietigt tijdens de opgraving!

- Geef een vervolg aan het lopende onderzoek naar de beloningssystematiek binnen de archeologie.
- Onderzoek samen met de sector alternatieve financieringsmodellen binnen de Nederlandse archeologie, waarbij kwaliteit en innovatie minstens zo belangrijk zijn als prijs.

5. Archeologie & Participatie / Inclusie

Participatie bevordert contact, verbondenheid en draagvlak. De archeologische sector is gezegend met een groot aantal vrijwilligers. Zij leveren een essentiële bijdrage aan archeologisch onderzoek, zowel kwalitatief als kwantitatief. Archeologie biedt daardoor de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Actief meedoen aan erfgoed verbindt! Als inhoudelijke experts op het gebied van lokale geschiedenis kunnen actieve erfgoedvrijwilligers een unieke rol spelen bij het ontwerp van omgevingsvisies en -plannen. Geheel in lijn met de nieuwe Omgevingswet wordt daarmee draagvlak gecreëerd. Dit vergt organisatie en ondersteuning.

Voor het participeren in en delen van archeologie is geld beschikbaar in de vorm van subsidies. Voor professionele bureaus is het vaak niet mogelijk hiervoor in aanmerking te komen. Dit betekent dat regels het bedrijfsleven regelmatig tegenwerken en soms ook dat het geld op verkeerde plekken terecht komt.

Ook mag het effect van passieve participatie niet worden onderschat, immers speelt tijdens een voetbalwedstrijd niet iedereen het spel, maar geniet men wel gezamenlijk.

- Investeer in een landelijk coördinatienetwerk voor en door vrijwilligers met oog voor professionalisering.
- Ratificeer en implementeer de Kaderconventie over de waarde van Cultureel Erfgoed (verdrag van Faro) en gebruik cultureel erfgoed om maatschappelijke doelen te verwezenlijken. Het vastgestelde beleid 'Erfgoed telt' verdient na 2021 een vervolg.
- Stem subsidieregelingen af met het werkveld en bespreek waar de behoeftes liggen.

**Er ligt een goede bodem.
Samen met u willen we dieper graven naar verbetering.**

Contactpersoon voor dit onderwerp:
Rob van Haarlem
grootreuvensoverleg@reuvens.nl

06 – 21 84 04 25